

Валерій Андрійович Капустник: досвід, професійність, лідерство

Ж.М. Перцева, В.М. Захаревич

Валерій Андрійович Капустник народився 22 жовтня 1953 р. в м. Ізюмі. Юнак мріяв про професію лікаря і після навчання в школі і роботи на Ізюмському приладобудівному заводі він в 1972 р. вступає до Харківського медичного інституту. У роки студентства він не тільки опановував професійні знання, а й брав активну участь у громадській роботі. Своєю діяльністю В.А. Капустник здобув загальну пошану не тільки викладачів інституту. Студенти визнали його авторитет, обравши головою студентського профкому. Опікуючись соціальними та побутовими проблемами студентської молоді, він набув великого громадського досвіду, що стало йому в нагоді у подальшій роботі.

Свій трудовий шлях після здобуття вищої освіти В.А. Капустник розпочав у 1978 р. у рідному інституті, де займався науковою роботою на посаді асистента кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я під керівництвом професора-гігієніста Н.О. Галічевої. Тема виконаної ним роботи на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук стосувалася соціально-трудових і клінічних аспектів реабілітації хворих, які перенесли інфаркт міокарда у працездатному віці. Цю дисертацію він виконав під керівництвом професорів Л.Т. Малої та Н.О. Галічевої і успішно захистив у 1989 р.

Валерій Андрійович завжди прагнув до лікувальної роботи в клініці і, вже

Валерій Андрійович Капустник

працюючи над кандидатською дисертацією, проводив лікування хворих у терапевтичному та інфарктному відділеннях Харківської міської лікарні № 28. У 1984 р. він перейшов працювати на кафедру професійних та внутрішніх хвороб, де згодом пройшов шлях від асистента до професора, завідувача кафедри. Тут він почав вивчати вплив на організм людини несприятливих чинників виробничого середовища, його увагу привернула вібраційна патологія. Чіткість, висока організація й самодисципліна дозволили йому досягти високих результатів у науковій і лікарській діяльності. Дослідження гемодинаміки, стану клітинних мембран, показників оксидативного стресу у хворих з цією патологією дали змогу сформулювати концепцію розвитку вібраційної хвороби, яка пов'язана, зокрема, з порушенням трансмембранного обміну кальцію, дезінтеграцією білків цитоскелету еритроцитів зі зміною властивостей мембранного спек-

трин-актинового комплексу. Результати досліджень лягли в основу докторської дисертаційної роботи за темою: «Клінічні, патогенетичні і терапевтичні аспекти сучасного перебігу вібраційної хвороби як патології клітинних мембран», яку він виконав під керівництвом професора І.Ф. Костюк і успішно захистив у 1999 р. Положення, висловлені у дисертації, стали підґрунтям для розробки патогенетичної терапії із застосуванням блокаторів повільних кальцієвих каналів у лікуванні цієї категорії хворих.

Ще одним важливим напрямком, який розробляє Валерій Андрійович, є вивчення професійних захворювань органів дихання. У 1993 р. він отримав учене звання доцента, у 2002 р. — професора. Відомий терапевт, профпатолог, провідний фахівець з питань впливу на організм працюючих промислового аерозолі й вібрації, Валерій Андрійович також чудовий педагог та лектор. Його лекції мають проблемний характер, проводяться з клінічним розглядом тематичних хворих. У 2013 р. В.А. Капустнику присвоєно почесне звання «Заслужений працівник освіти України».

Результати багаторічної науково-дослідної та навчально-педагогічної роботи Валерія Андрійовича знайшли відображення у понад 450 наукових публікаціях в Україні та далеко за її межами, у тому числі ним отримано 15 патентів на винаходи. Професор В.А. Капустник є співавтором підручників, виданих із грифами МОЗ та МОН України: «Професійні хвороби» (1998, 2003, 2011, 2015, 2017 р.), для російськомовних студентів — «Профессиональные болезни» (2012 р.), для англomовних

студентів — «Occupational diseases» (2005, 2018 р.), «Внутрішні хвороби» (2002, 2015 р.), «Основи медсестринства» (2010, 2013, 2018 р.) тощо. Він також розробив навчальні програми, навчально-методичні матеріали із дисципліни «Професійні хвороби». Монографія «Вибрационная болезнь и антагонисты кальция» стала відображенням багаторічних досліджень параметрів гемодинаміки, стану клітинних мембран, порушень обміну одно- і двовалентних катіонів в еритроцитах, показників оксидативного стресу у хворих з вібраційною патологією. Вона має велике практичне значення.

Результати науково-педагогічної діяльності професора В.А. Капустника знайшли широке визнання і неодноразово доповідалися на міжнародних, національних та регіональних конференціях, з'їздах, симпозиумах і конгресах, засіданнях Харківського наукового медичного товариства. Під керівництвом професора В.А. Капустника виконуються ґрунтовні наукові дисертаційні дослідження з непересічною практичною значущістю. Він є членом спеціалізованої вченої ради Д 64.600.04 з внутрішніх хвороб та спеціалізованої вченої ради Д 64.600.06 з гігієни та професійної патології при ХНМУ, головним редактором журналів «Медицина сьогодні і завтра» та «Експериментальна і клінічна медицина».

Свою багатогранну навчально-методичну та наукову діяльність професор В.А. Капустник успішно поєднує з лікувальною роботою. Протягом багатьох років він є консультантом клініки Науково-дослідного інституту гігієни праці і професійних захворювань ХНМУ, очо-

лює її профпатологічну лікарсько-експертну комісію.

У 2006 р. професор В.А. Капустник був призначений першим проректором Харківського національного медичного університету. Валерій Андрійович — талановитий керівник і організатор навчального процесу. Притаманні йому висока самодисципліна, пунктуальність і зваженість, поєднані з наполегливістю та завзятістю, дозволили успішно запровадити в університеті систему Галузевих стандартів вищої медичної освіти, управління якістю підготовки лікарів на додипломному та післядипломному етапах навчання. За його керівництвом проводилася плідна робота з інтегрування університету до європейського освітньо-наукового простору.

Валерій Андрійович Капустник — неординарна особистість. Набутий досвід, високий інтелектуальний потенціал, чутливість і розуміння привертають до нього людей, що цінують у ньому гуманність і відданість справі. У червні 2019 р. Валерія Андрійовича було обрано ректором ХНМУ. Це стало визнанням його ролі в керівництві університетом, теоретичних знань і практичного досвіду в управлінській сфері. На нього чекає напружена і наполеглива робота з великим колективом викладачів, співробітників і студентів у виконанні тих планів розбудови інфраструктури університету, організації навчального, наукового і лікувально-діагностичного процесів, стратегії інтернаціоналізації ХНМУ, що були розроблені раніше, і нових, над якими ще треба буде працювати. Валерій Андрійович розуміє задачі, що постали перед ним. У першому інтерв'ю свого нового статусу, яке

В.А. Капустник дав газеті «Медичний університет», він так окреслив їх коло: «Завдання ректора — грамотно вибудувати стратегію і вирішити питання з фінансуванням, створити управлінську команду, сформувавши середовище у ЗВО (закладах вищої освіти), у якому було б комфортно працювати. Треба зробити так, щоб ВИШ став територією тяжіння талантів. І в той же час для ректора дуже важливі дбайливе ставлення до людей і збереження традицій, тому що це є фундаментом для розвитку всього нового».

Джерело: публікується вперше

Костюк Інна Федорівна

В.А. Капустник

Інна Федорівна Костюк, вихованка харківської терапевтичної школи, учениця академіка Л.Т. Малої, завідувач кафедри внутрішніх та професійних хвороб, народилась 13 липня 1937 р. у м. Харкові у сім'ї службовців. У 1960 р. закінчила лікувальний факультет Харківського медичного інституту, у 1966 р. — аспірантуру на кафедрі шпитальної терапії, з 1966 р. асистент, з 1969 р. — доцент цієї кафедри. Під керівництвом академіка Л.Т. Малої у 1967 р. захистила кандидатську дисертацію «Некоторые стороны обмена полисахаридных комплексов в сыворотке крови и тканях при ревматизме и его диагностическое значение», у 1975 р. — докторську дисертацію «Нейрогуморальная характеристика гемодинамических расстройств

Інна Федорівна Костюк

при вибрационной болезни». У 1970 р. їй присвоєно вчене звання доцента, а у 1979 р. — професора.

З 1977 р. Інну Федорівну призначено завідувачем кафедри професійних хвороб, яка з 1984 р. перейменована в кафедру внутрішніх та професійних хвороб.

Кафедра, яку очолює професор І.Ф. Костюк, є опорною з питань викладання професійних хвороб у медичних вузах України III–IV рівнів акредитації. На кафедрі проведена велика робота по удосконаленню викладання професійних хвороб, а також внутрішніх хвороб (для студентів медико-профілактичного і стоматологічного факультетів).

І.Ф. Костюк — автор багатьох навчальних матеріалів: підручника з професійних хвороб, з внутрішніх хвороб для студентів стоматологічного факультету, посібників, планів і програм з професійних хвороб для студентів, лікарів-інтернів і магістрів. Протягом 13 років була членом Всесоюзного методкому з викладання професійних

хвороб у медичних вузах, останні роки є членом комісії зі змісту і стандартизованої оцінки якості підготовки спеціалістів-медиків МОЗ України.

Є відомим терапевтом, профпатологом, провідним фахівцем з вивчення питань промислової кардіології, впливу на організм працюючого несприятливих факторів виробничого середовища. Дослідження у цьому напрямку дозволили по-новому підійти до механізму гемодинамічних порушень при професійних захворюваннях. Висунуто положення про провідну роль рефлекторних, нейрогуморальних та метаболічних зрушень при професійних захворюваннях у робітників машинобудування. Показано значення нейромедіаторів, розладів мікроциркуляції і реологічних властивостей крові, стану клітинних мембран у процесах вазоконстрикції, гіпоксії і трофічних змін при дії фізичних факторів на організм працюючого. За результатами наукових розробок в медичну практику рекомендовані методи медикаментозної корекції цих зрушень з використанням інгібіторів синтезу простагландинів, антагоністів кальцію та антиоксидантів, як препаратів, що мають виражені вазодилатуючі, мембранопротекторні та антиоксидантні властивості.

Професор І.Ф. Костюк — автор та співавтор близько 200 наукових та навчально-методичних праць, у тому числі 2 монографій — «Клінічна фармакологія» (1995) і «Вибрационная болезнь и антагонисты кальция» (2000), підручника «Професійні хвороби» для медичних вузів України III–IV рівнів акредитації (1998). За її редакцією видано методичні вказівки до практичних